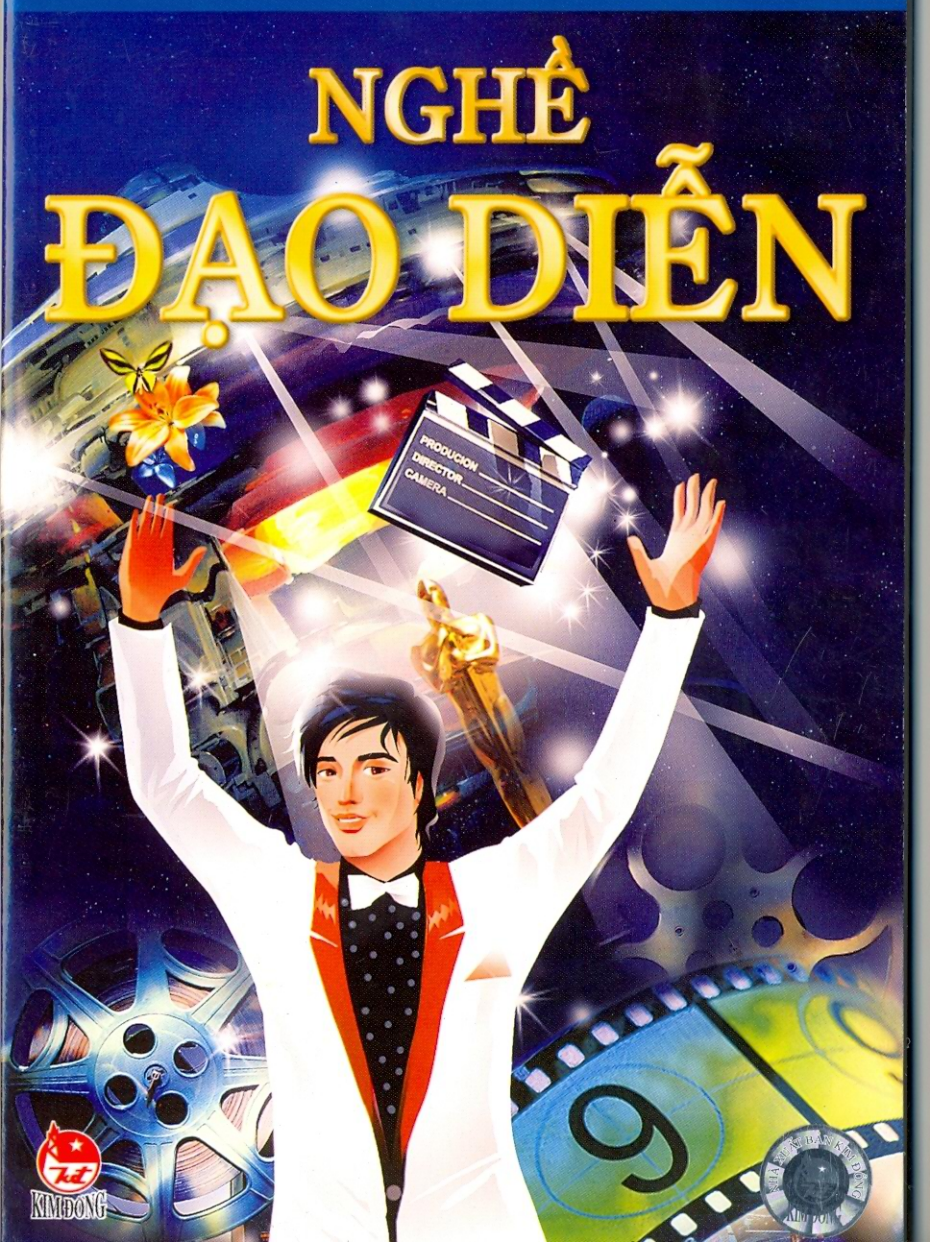
TỦ SÁCH HƯỚNG NGHIỆP
NHẤT NGHỆ TINH

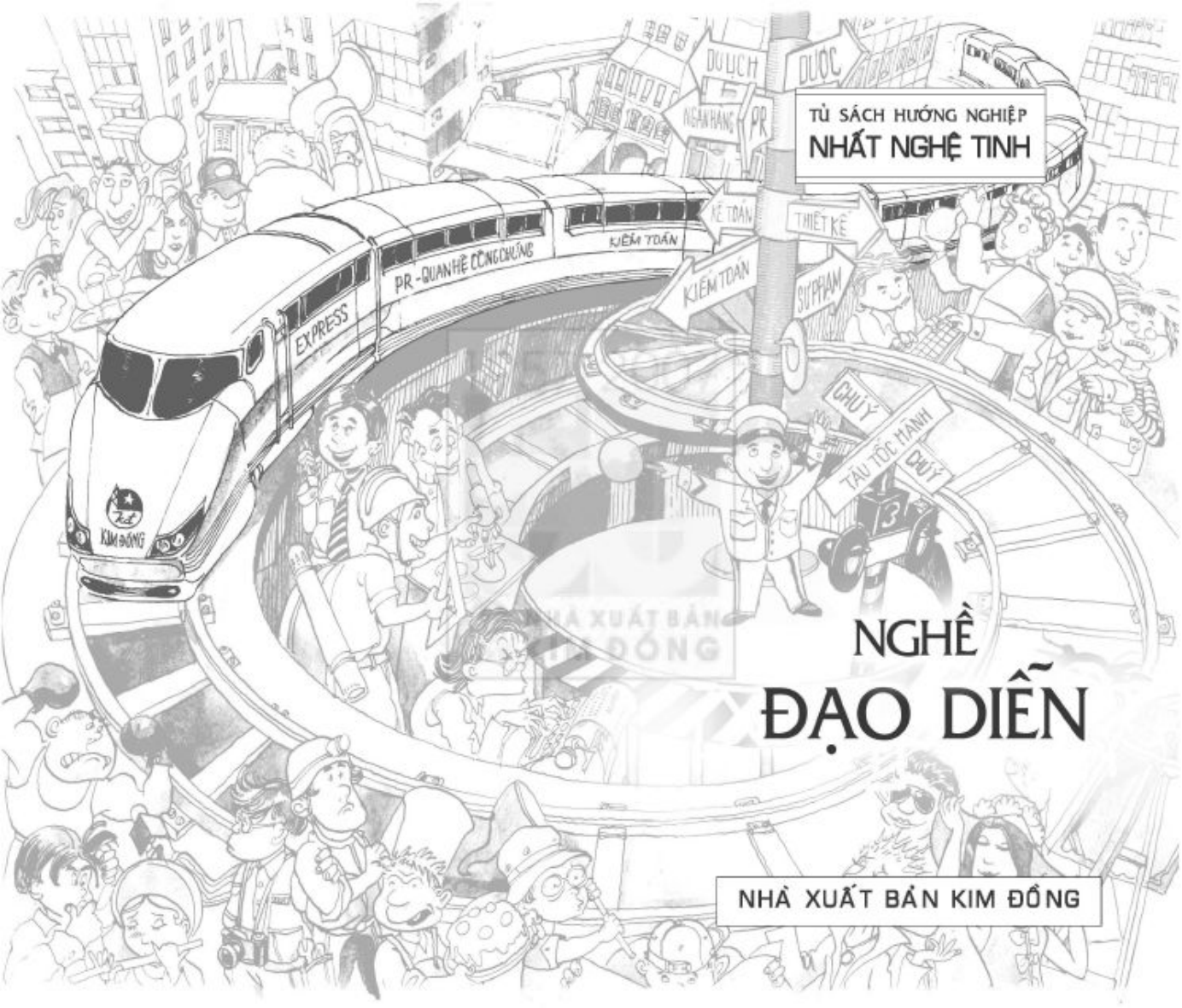
NGHỀ ĐẠO DIỄN

KIM ĐỒNG

Kỹ năng cho nhân viên văn phòng và sinh viên:
http://vietnamlearning.vn

Mạng chia sẻ tri thức:
http://trithuccongdong.com

TỦ SÁCH HƯỚNG NGHIỆP
NHẤT NGHỆ TINH
NGHỀ
ĐẠO DIỄN
NHÀ XUẤT BẢN KIM ĐỒNG
DU LỊCH
NGÂN HÀNG
PR
DƯỢC
KẾ TOÁN
KIỂM TOÁN
THIẾT KẾ
SƯ PHẠM
EXPRESS
PR - QUAN HỆ CÔNG CHÚNG
KIỂM TOÁN
CHÚ Ý
TÀU TỐC HÀNH
CHÚ Ý
KIM ĐỒNG

NGHỀ ĐẠO DIỄN

MỤC LỤC

- Lời ngỏ 5

Hàng ghế số 1 - Câu chuyện nghề đạo diễn 9

Hàng ghế số 2 - Đạo diễn là ai? 13

Hàng ghế số 3 - Đạo diễn làm gì? 15

Hàng ghế số 4 - Đạo diễn làm việc ở đâu? 30

Hàng ghế số 5 - Bạn có nên chọn nghề đạo diễn? 34

Hàng ghế số 6 - Những phẩm chất giúp bạn thành công trong nghề đạo diễn 41

Hàng ghế số 7 - Học nghề đạo diễn ở đâu? 49

Hàng ghế số 8 - Bạn quyết định 53

Hàng ghế số 9 - Bạn muốn biết 58

- Góc chia sẻ 59

Copyright © by Kim Dong Publishing House
Tác phẩm do Nhà xuất bản Kim Đồng giữ bản quyền

Nhất nghệ tinh...

Hàng năm, mỗi độ hè đến, lại có hàng triệu bạn đọc Kim Đồng đứng trước ngưỡng cửa các trường đại học, cao đẳng và trung học chuyên nghiệp với câu hỏi : Mình nên thi vào trường nào nhỉ ? Nên chọn ngành nghề nào cho phù hợp đây ?

Ngày nay, khi sự phát triển của xã hội kéo theo sự mở rộng và biến đổi của các ngành nghề, việc chọn nghề đang trở nên khó khăn hơn bao giờ hết. Các bạn trẻ không chỉ dựa vào sự tư vấn từ phía nhà trường, cha mẹ... mà còn cần một cẩm nang với những chỉ dẫn cơ bản, làm tiền đề cho sự lựa chọn chính xác. Với sự tham gia của các chuyên gia từng lĩnh vực, Tủ sách hướng nghiệp - nhất nghệ tinh của Nhà xuất bản Kim Đồng ra đời với mong muốn đáp ứng phần nào nhu cầu cấp thiết ấy.

Mỗi cuốn sách được kết cấu như một toa tàu, mỗi tàu là một nghề trong đoàn tàu, mỗi toa tàu là một nghề trong đoàn tàu hướng nghiệp song hành cùng bạn

trên hành trình vào tương lai. Ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường, các bạn đã có thể chủ động tìm hiểu về các ngành nghề đa dạng, phong phú trong xã hội. Qua từng hàng ghế, bạn sẽ biết nghề đó là gì, làm việc ở đâu, cần những tố chất gì, đào tạo ra sao...

Ngoài ra, phần góc chia sẻ còn cung cấp những trao đổi, giải đáp cụ thể hơn về các ngành nghề, phương pháp hiệu quả để lựa chọn nghề nghiệp, cũng như những chia sẻ, nhận xét của chính các bạn...

Tất cả, dù là ai chăng nữa, cũng không bao giờ đưa ra được những chỉ dẫn, góp ý cụ thể cho từng trường hợp. Bởi vậy, khi xây dựng tủ sách này, chúng tôi chỉ có một mong ước là các bậc phụ huynh, các bạn học sinh, sinh viên có thể tìm kiếm ở nơi đây những thông tin có ích cho mình. Và nếu như những thông tin ấy thực sự có ích trong hành trang của các bạn trên đường đi tới thành công trong nghề nghiệp, thì đó chính là niềm vui lớn của chúng tôi.

Nhà xuất bản Kim Đồng xin chân thành cảm ơn sự ủng hộ và cộng tác nhiệt tâm của các vị cộng tác viên để bộ sách được ra mắt bạn đọc.

Nhà xuất bản Kim Đồng

Tôi cố gắng phá vỡ những công thức điện ảnh truyền thống.

Ernst Lubitsch

Đạo diễn nổi tiếng người Đức

Biến một kịch bản, hay thậm chí một ý tưởng thành một bộ phim, chương trình truyền hình, chương trình nghệ thuật v.v..., chịu trách nhiệm về chất lượng của sản phẩm cuối cùng. Đó là người đạo diễn.

Gắn bó lâu dài, sâu sắc và toàn diện với bộ phim, chương trình (từ khi mới chỉ là ý tưởng cho tới khi hoàn thành) hơn bất cứ diễn viên, quay phim, biên tập viên hay kỹ thuật viên... nào. Đó cũng là người đạo diễn.

Đòi hỏi nhiều kỹ năng tổng hợp trong một nghề nghiệp vất vả và nhiều cạnh tranh, vì sao nghề đạo diễn vẫn có sức hút lạ kì đến vậy với những bạn trẻ đam mê sáng tạo, nghệ thuật và khát khao thể hiện mình?

Mời bạn bước lên *Toa tàu số 33* để cùng khám phá một nghề nghiệp dường như quen, nhưng cũng dường như lạ và tìm cho mình câu trả lời xem bạn có thích hợp với nghề này không:

NGHỀ ĐẠO DIỄN

HÀNG GHẾ SỐ 1

CÂU CHUYỆN NGHỀ ĐẠO DIỄN

Câu chuyện từ nước Nhật

Yasujiro Ozu sinh ra trong một gia đình nhỏ tại Tokyo. Cha mẹ ông đều không có thiên hướng nghệ thuật và chỉ muốn con trai mình trở thành một viên chức nhà nước bình thường.

Nhưng thế giới nội tâm của Ozu lại hướng về một xứ sở khác, nơi ông không bị lệ thuộc vào bất cứ ai, bởi bất cứ thứ gì. Đó sẽ là nơi mà ông được bộc lộ cá tính mạnh mẽ của mình, tìm kiếm con đường riêng, dáng nét độc lập.

Ở trường, Ozu bị coi là cậu học sinh quậy phá, nghịch ngợm và ít thấy cô nào ưa. Chỉ có những bộ phim chiếu ở rạp là thu hút đặc biệt sự chú ý và say mê của Ozu.Trước ngưỡng cửa đại học, Ozu hoàn toàn thất bại vì vốn không thuộc kiểu học sinh chăm chỉ làm theo những điều người khác chỉ dạy. Ông chỉ có một tâm niệm: trở thành đạo diễn.

Sau đó, Ozu may mắn được nhận làm công nhân phụ quay phim. Công việc của ông chỉ là khuân hòm đựng máy quay đến điểm quay, rồi vác máy ra cho chuyên viên lắp ráp, đem chân máy tới.

Không ai tưởng tượng nổi một đạo diễn đại tài lại bắt đầu sự nghiệp điện ảnh của mình bằng công việc thuần chân tay như thế. Nhưng với Ozu, không có gì là không thể. Ông cảm thấy vui sướng vì được tiếp cận với thế giới điện ảnh diệu kì mà bấy lâu ông khao khát.

Ròng rã hàng năm trời, ý chí sắt đá cũng đưa Ozu đến với cơ hội làm phim. Năm 23 tuổi, ông tung ra tác phẩm *Sword of Penitence (Lưỡi gươm sắt đá)*, và cột chặt mình vào điện ảnh cho đến hết đời. Với 60 năm tuổi đời, Ozu đã làm tới hơn 50 tác phẩm điện ảnh. Trong đó có những tác phẩm thuộc hàng kinh điển như: *Tokyo story, Late spring, Early Autumn, Floating Weeds, Early Spring, Tea and Rice*...

Lúc còn trẻ, Ozu học ngấu nghiến những bài giảng lý thuyết về điện ảnh. Nhưng cá tính sáng tạo của ông lại đòi hỏi tìm ra một cách làm khác. Ông cho rằng: "Điện ảnh không thể và không phải chỉ được "viết" bởi một loại văn phạm nào đó cho dù nó chuẩn mực đến đâu, mà cần thiết phải tìm lấy cho mình một "cách viết", một loại văn phạm khác phù hợp với văn hoá mà mình đang sống".

Từ nền điện ảnh láng giềng - Trung Quốc

Những người yêu nghệ thuật điện ảnh hiện đại không ai không biết đến tên tuổi đạo diễn Trung Quốc tài năng Trương Nghệ Mưu. Con đường điện ảnh của ông cũng là hành trình vạn lý của một người thiết tha yêu nghề đạo diễn.

Xuất thân từ thành thị, Trương Nghệ Mưu về nông thôn theo phong trào "Cách mạng văn hóa". Đến năm 21 tuổi ông mới được quay lại thành phố, làm trong một xí nghiệp may. Nhưng bản năng nghệ thuật vẫn ở đó trong con người có chí lớn. Sau ba năm làm việc cho tờ báo tường của đội xe trong nhà máy, ông được lãnh đạo điều đến phòng công nghệ làm thiết kế.

Bắt đầu từ chiếc máy ảnh, Trương Nghệ Mưu chụp ra những tấm hình với phong cách và góc nhìn khác biệt. Chúng giúp ông được vào học ở khoa quay phim thuộc *Học viện Điện ảnh Bắc Kinh*, dù đã quá 6 tuổi so với quy định. Các bài tập của Trương Nghệ Mưu trở thành biểu tượng cho "một phong cách mới lập dị", "những tác phẩm khiến người ta vừa cảm động vừa phải động não".

Bắt đầu mối duyên điện ảnh với vai trò là quay phim, nhưng Trương Nghệ Mưu lại đặc biệt thành danh trong vị trí đạo diễn. Khác với các đạo diễn thuộc thế hệ thứ 5, ông không cho rằng điện ảnh phải làm ra những tác phẩm nặng trĩu và buồn bã.

Chỉ đạo diễn xuất trong phim Anh hùng

Ông tìm gặp nhà văn Mạc Ngôn – tác giả tiểu thuyết *Cao lương đỏ*. Ông nóng lòng tìm mọi cách để trồng hơn trăm mẫu cao lương làm bối cảnh cho bộ phim, mời diễn viên hợp tác. Trương Nghệ Mưu cùng các diễn viên, trong đó có cô tiểu thư lá ngọc cành vàng Củng Lợi (diễn viên chính trong phim) nỗ lực hết mình cho bộ phim, có khi phải nằm phơi nắng hàng giờ biến làn da thành màu bánh mật để phù hợp với nhân vật.

Năm 1988, Trương Nghệ Mưu, Củng Lợi và Hoàng Kiện Trung đưa *Cao lương đỏ* đến tham gia Liên hoan phim Quốc tế Berlin lần thứ 38 và được chọn để chiếu khai mạc, nhận được sự ái mộ nhiệt tình. Phim trở thành tác phẩm điện ảnh châu Á đầu tiên gây ấn tượng đặc biệt với châu Âu trong suốt 38 năm. Và Trương Nghệ Mưu trở thành người châu Á đầu tiên giành giải Gấu Vàng.

Con đường điện ảnh của Trương Nghệ Mưu tiếp tục nở rộ với hàng loạt thành công: *Thu Cúc đi kiện, Đèn lồng đỏ treo cao, Không thiếu một em, Bố mẹ tôi, Anh hùng*... Có người gọi ông là huyền thoại của điện ảnh Trung Quốc. Có người ví việc ông nhận giải thưởng tại các Liên hoan phim quốc tế dễ

như việc đi ra sau vườn nhổ củ cải. Người khác nhìn nhận sự thành công của ông là cả cuộc chiến vật lộn vất vả để tìm ra con đường riêng cho mình.

Tất cả đều có thể đúng. Nhưng quan trọng hơn cả, Trương Nghệ Mưu đã làm nên một tấm gương sáng cho những người trẻ tuổi muốn bước vào, hay đang bắt đầu bước vào nghề đạo diễn. Đóng góp trước hết của ông về mặt tinh thần là luôn hướng tới cái mới. Ông dám nghĩ đến một cách làm phim mới, cách thể hiện mới, trong bối cảnh rất nhiều đạo diễn vẫn làm phim theo những khuôn mẫu lối mòn trước.

Bài học nhỏ, ý nghĩa lớn

Bài học mà những tên tuổi lớn để lại xét cho cùng là bài học về sự vượt lên những điều vốn đã được coi là quy phạm trong nghệ thuật, tìm kiếm cá tính và phát huy tính sáng tạo. Đó cũng chính là động lực lớn nhất để thúc đẩy nghệ thuật phát triển.

Ở Việt Nam, nhu cầu về sự phá cách để tìm ra hướng đi mới cho điện ảnh cũng đang được đặt ra cấp thiết. Sau giai đoạn toả sáng của các tác phẩm của những người thuộc thế hệ trước như: Lê Mộng Hoàng, Đặng Nhật Minh, Lưu Trọng Ninh, Thanh Vân... thì sự xuất hiện những gương mặt đạo diễn trẻ luôn được quan tâm cùng với sự chờ đợi nhiều bước tiến mạnh dạn.

HÀNG GHẾ SỐ 2

ĐẠO DIỄN LÀ AI?

Định nghĩa chung

Có nhiều cách định nghĩa khác nhau về nghề đạo diễn, tuỳ theo góc độ nhìn nhận về nghề này: từ quan điểm của những người trong nghề, theo cách nói của những nhà lý luận hoặc chỉ đơn thuần theo góc độ khán giả...

Bước vào nghề đạo diễn phim là bước vào cuộc sống của hàng trăm, hàng ngàn số phận khác nhau. Người đạo diễn sẽ là người đồng cảm, chia sẻ, phản biện hay bày tỏ suy nghĩ trước từng mảnh đời, từng cuộc sống khác nhau thông qua cách sắp đặt, thực hiện bộ phim.

Trong phạm vi rộng của từ này, có thể hiểu:

Nghề đạo diễn là nghề làm ra một bộ phim, một vở diễn, một chương trình dựa trên những chất liệu có sẵn là: kịch bản, diễn viên, tư liệu thực tế, hiệu ứng kĩ thuật v.v...

Có rất nhiều công việc khác nhau trong nghề đạo diễn. Từ việc đạo diễn một bộ phim, đạo diễn trên sân khấu để trình diễn các vở kịch, múa... đến đạo diễn các chương trình truyền hình, các buổi biểu diễn ngoài trời... Tất cả đều có đặc điểm chung là: người đạo diễn chính là người chỉ

đạo diễn xuất, kiểm soát chung mọi việc, từ khâu đầu đến khâu cuối để tất cả diễn ra hài hoà, đồng điệu, nhịp nhàng theo đúng ý đồ nghệ thuật.

Khái niệm thường dùng

Tuy nhiên, nhắc đến "đạo diễn", người ta hay nghĩ nhiều đến đạo diễn phim truyện. Bởi họ chiếm số lượng đông đảo, có tầm ảnh hưởng rộng cũng như có vai trò lớn trong giới đạo diễn. Cuốn cẩm nang nhỏ bạn đang cầm trên tay cũng tập trung vào mảng công việc này trong nghề đạo diễn.

Đạo diễn phim truyện là người làm ra một câu chuyện hư cấu bằng hình ảnh, dựa trên nền tảng là kịch bản và công cụ chính là diễn viên. Đây là nghề tạo ra một cuộc sống khác trên màn ảnh, nhưng lại buộc người ta nhớ nhiều hơn về cuộc sống thực tại khi xem phim. Đạo diễn là nhà diễn thuyết tâm lí tài ba, truyền xúc cảm cho diễn viên và giúp diễn viên đó thể hiện tốt vai diễn của mình, xây dựng nên những hình tượng nhân vật biểu thị cho một tư tưởng, một kiểu người... trong xã hội. Nghề đạo diễn vất vả nhưng vinh quang, đòi hỏi con người làm nghề phải hết sức toàn tâm toàn ý. Thành công chỉ đến sau mọi nỗ lực, thậm chí sau nhiều thất bại. Vinh quang tận cùng của người đạo diễn chân chính, hơn cả giải thưởng, tiền bạc và danh tiếng, là việc tạo ra những biểu tượng "nhân vật sống" và có ảnh hưởng tích cực tới công chúng.

HÀNG GHẾ SỐ 3

ĐẠO DIỄN LÀM GÌ?

Nghề đạo diễn là một nghề mở. Ai cũng có thể trở thành đạo diễn, tuỳ theo mức độ và quy mô của bộ phim, chương trình mà người đó muốn thực hiện. Ít khi năng lực đạo diễn được đo qua bằng cấp. Bằng chứng duy nhất cho sự tài giỏi của một đạo diễn, không gì khác, chính là tác phẩm của anh ta.

Đạo diễn Ozu, hồi còn là học sinh bị liệt vào danh sách học sinh cá biệt, nghịch ngợm và thiếu năng lực. Nhưng thực tế, những tác phẩm điện ảnh do ông đạo diễn chứng tỏ một điều hoàn toàn ngược lại: ông là người có đạo đức bền vững, tư duy sáng tạo và đầu óc nghệ thuật bậc thầy.

Đây là một nghề bị chi phối nhiều bởi yếu tố năng khiếu và tư chất, thông qua sự rèn luyện của cá nhân. Không phải lúc nào cũng có người phân công bạn làm đạo diễn một bộ phim nào đó

mà chủ yếu là do chính bạn muốn được làm một bộ phim, chính bạn đưa ra (hoặc tìm kiếm) ý tưởng, chủ động (hoặc được trợ giúp) về nguồn tài chính.

Nghề đạo diễn có khá nhiều mảnh đất "dụng võ". Tuỳ theo sở thích, năng khiếu cũng như "trường phái" tinh thần của bạn, bạn có thể trở thành đạo diễn của nhiều thể loại phim khác nhau như: đạo diễn phim truyện, đạo diễn phim tài liệu, đạo diễn phim hoạt hình, đạo diễn phim truyền hình, đạo diễn sân khấu, đạo diễn chương trình truyền hình, đạo diễn phim quảng cáo...

Đạo diễn phim truyện

Có người từng nói: Nghề đạo diễn là nghề chúa tạo thế. Đạo diễn nhiều khi như tay phù thuỷ có quyền năng bậc nhất trong thế giới bộ phim của mình, biến những thứ không thể thành có thể, kéo gần không gian, kéo giãn giời gian, đảo lộn thực tại hay mộng ảo... Từ những ý tưởng phôi thai ban đầu cho tới khi bộ phim

Để dựng phim *The bridge on the river Kwai*, đạo diễn lừng danh David Lean đã cho dựng nguyên một cây cầu gỗ thực bắc ngang qua sông Kwai. Công việc này tưởng đã nằm ngoài sức lực của một đoàn làm phim, nhưng với bản tính của David Lean, ông muốn tất cả phải thành sự thực.

được hoàn thành và ra mắt công chúng, đạo diễn là người gắn bó với bộ phim nhiều hơn bất kì ai. Đạo diễn làm việc với các diễn viên, người hóa trang, quay phim, biên kịch và các kỹ thuật viên âm thanh, hình ảnh... Họ quyết định tất cả từng yếu tố riêng lẻ như các cảnh sẽ được quay như thế nào, từ những yêu cầu về bối cảnh tới vị trí của diễn viên, sửa đổi về kịch bản. Đạo diễn chọn lựa diễn viên - người sẽ xuất hiện trên màn ảnh.

Công việc chung của đạo diễn:

Lựa chọn kịch bản: Đạo diễn có thể chọn một kịch bản có sẵn, hoặc làm việc với một nhà biên kịch khác để cùng tạo ra một kịch bản ưng ý, cũng có thể tự viết kịch bản. Đây là chất liệu cơ sở đầu tiên để đạo diễn tạo ra sản phẩm của mình.

Làm việc với nhà sản xuất, quay phim, đạo cụ, phục trang...: Đạo diễn có thể chủ động liên hệ với nhà sản xuất để làm bộ phim mình hằng ấp ủ, hoặc được mời để làm một bộ phim theo đơn đặt hàng của nhà sản xuất. Đây là khâu giải quyết vấn đề kinh phí cho bộ phim. Đạo diễn thường không tham gia nhiều vào việc hạch toán thu chi, phân bổ chi phí cho các bộ phận mà chỉ tập trung góp ý, điều chỉnh sao cho số tiền phù hợp với yêu cầu nghệ thuật của các cảnh quay.

Tuyển diễn viên: Đạo diễn trực tiếp tuyển lựa các diễn viên cho phim của mình qua các buổi

casting. Có thể là một ngôi sao điện ảnh, cũng có thể là một người mới chưa ai biết đến. Hơn ai hết, đạo diễn biết rõ ai sẽ thích hợp nhất với từng nhân vật trong phim.

Chỉ đạo làm phim: Đây là khâu quan trọng nhất. Với kịch bản, diễn viên, trường quay, đạo cụ... cùng đoàn làm phim đông đảo, đạo diễn sẽ chỉ đạo dàn dựng, diễn xuất từng cảnh quay sao cho đạt được ý đồ nghệ thuật cao nhất. Mọi bộ phận đều phải tuân theo sự chỉ đạo của đạo diễn.

Đạo diễn hướng dẫn diễn viên hiểu hơn về động cơ, tình cảm, trạng thái... của nhân vật, thúc đẩy, khuyến khích họ diễn xuất tốt hơn – đôi khi bằng những lời khuyên, động viên nhẹ nhàng, khi khác lại bằng những tiếng quát tháo – bất cứ thứ gì miễn là công việc "chạy" tốt.

Biên tập hậu kì: Sau khi đã làm việc với toàn bộ đoàn làm phim ở trường quay, đạo diễn cùng với người kĩ thuật dựng phim và biên tập phim sẽ ngồi lại cùng nhau để hoàn thiện nốt những khâu cuối cùng: tráng phim, chỉnh sửa, sắp xếp lại các cảnh, điều chỉnh màu sắc hình nét, thực hiện các khâu hiệu ứng, kỹ xảo...

Đạo diễn phim truyền hình

Công việc của một đạo diễn phim truyền hình có phần đơn giản hơn của đạo diễn phim

truyện do sự giản tiện về máy móc, quay phim, điều kiện ánh sáng, trường quay...

Tuy nhiên, xét về góc độ tâm sức và đầu tư chất xám, để làm một tác phẩm phim truyền hình thật sự hay, không hẳn làm đạo diễn phim truyền hình đã dễ hơn làm đạo diễn phim truyện nhựa. Nó cũng đòi hỏi người đạo diễn phải đào sâu suy nghĩ về cách thể hiện độc đáo, hấp dẫn đông đảo người xem.

Đối tượng khán giả của phim truyền hình phổ biến hơn khán giả phim truyện nhựa. Hiện nay, mỗi ngày ở nước ta có hàng chục tập phim truyền hình được trình chiếu trên cách kênh của truyền hình Trung ương và địa phương, nhưng chủ yếu lại là phim nước ngoài. Nhà nước ta có chủ trương tăng cường thời lượng chiếu phim truyền hình Việt Nam trên sóng, nhưng số lượng phim hiện có hầu như không đủ để đáp ứng.

Hãng phim truyền hình Việt Nam và *Hãng phim truyền hình Tp. Hồ Chí Minh* hiện là hai cơ sở chính yếu nhất sản xuất ra các bộ phim truyền hình Việt Nam. Nhiều bộ phim có dấu ấn đối với khán giả, nhưng cũng không ít bộ phim có chất lượng trung bình. Thế hệ đạo diễn của cả hai hãng này đều đang già đi mà ít người kế cận. Họ đang rất cần có những người trẻ và nhiệt huyết tham gia vào công tác đạo diễn phim truyền hình.

Cuộc sống xung quanh bạn, mối quan hệ của chính bạn với gia đình, bạn bè, xã hội, những hiện tượng phổ biến trong xã hội... Tất cả đều có thể trở thành đề tài cho bộ phim truyền hình của bạn. Những bộ phim truyền hình Việt Nam có đề tài thân thuộc và gần gũi như: *12A và 4H, Những người sống quanh tôi, Mẹ chồng tôi, Phía trước là bầu trời, Hoa cỏ may, Đất và người, Người vác tù và hàng tổng, Ban mai xanh*... là những phim được nhiều người yêu thích.

Đạo diễn phim tài liệu

Đạo diễn phim tài liệu cần một tư duy khách quan và khoa học. Công việc của họ là ghi lại một cách trung thực nhất những mặt khác nhau của cuộc sống tự nhiên và xã hội...

Nguyên liệu làm phim của đạo diễn phim tài liệu là thực tế, hành trình của họ là hành trình khám phá, sản phẩm của họ là những góc nhìn độc đáo và chân thực về cuộc sống.

Người đạo diễn phim tài liệu không chỉ là một đạo diễn làm phim đơn thuần, mà còn mang phẩm chất của một nhà khoa học với tư duy sắc bén, cách tổ chức hợp lý, nhìn nhận vấn đề thấu suốt.

Trong mảng phim tài liệu chiến tranh, người đạo diễn thường sắm luôn cả vai quay phim, vì trong điều kiện khắc nghiệt như vậy, khó mà có được một

Nguyên tắc cơ bản nhất của phim tài liệu là nhìn một cách sâu sắc vào cuộc sống xung quanh, tìm thấy ở hàng nghìn hiện tượng điều khẳng định, tôn nổi cho ý nghĩa nghệ thuật... Nếu như nhìn thấy cái gì đó thú vị trên đường, nhất định phải quay, không bao giờ được nghĩ rằng còn nhìn thấy như vậy nhiều lần, còn kịp quay nó. Vì vậy, nên sẵn sàng máy quay. Nó không thể ở trong hộp, mà phải luôn ở bên mình, trong tay.

Đạo diễn Roman Carmen

Tác giả của những thước phim tài liệu quí báu về chiến tranh Điện Biên Phủ, Việt Nam

Thời gian gần đây, phim tài liệu Việt Nam đã có những đổi mới rõ rệt, được công chúng ghi nhận và yêu thích. Bộ phim tài liệu *Mê kông kí sự* (tổng đạo diễn: NSND Phạm Khắc) có tới hơn 50.000 bộ đĩa được bán ra mặc dù phim đang phát sóng. Tháng 5-2006, Đài truyền hình Tp. Hồ Chí Minh lại có đoàn làm phim gồm 8 thành viên lên đường thực hiện thiên kí sự tài liệu *Kí sự hỏa xa* – hành trình xuyên lục địa (đạo diễn Lý Quang Trung). Với chi phí khoảng 180.000 USD, đoàn 8 thành viên, kéo dài 2 tháng, đi xuyên qua 15 nước từ Á sáng Âu (bắt đầu từ ga Sài Gòn và kết thúc ở London), thực hiện 40 phóng sự.

đoàn làm phim dễnh dàng. Chấp nhận những tổn thương có thể gặp phải, thậm chí là hy sinh tính mạng để quay được những thước phim chân thực quý báu về cuộc chiến, lúc này người đạo diễn phim tài liệu thực sự là một người anh hùng.

Đạo diễn phim hoạt hình

Có những bộ phim hoạt hình mà sức sống của nó vượt tầm thế kỷ như: Tom và Jerry (với tên tuổi của hai đạo diễn Bill Hanna và Joe Barbara, Vịt Donald, Chuột Mickey... Chúng được sáng tạo bởi những nhà làm phim tài ba mà trong đó, đạo diễn đóng vai trò không nhỏ.

Studio Walt Disney được thành lập vào những năm đầu của thế kỷ XX tại New York. Đến năm 1928, studio này đạt đỉnh cao của thời kỳ làm ăn phát đạt với hình ảnh Chuột Mickey trong loạt phim hoạt hình *Steamboat Willie*. Lúc đó, hình ảnh các nhân vật hoạt hình của Walt Disney nổi tiếng đến mức mà các hoạ sĩ phim hoạt hình được xếp ngang hàng với tên tuổi của các danh họa thế giới.

Trên thực tế, hoạ sĩ phim hoạt hình thường kiêm luôn vai trò của đạo diễn. Họ không chỉ là người tạo ra mô hình nhân vật mà còn là người thổi hồn cho nhân vật. Các nhà sản xuất thường

chỉ đảm nhiệm các khâu kỹ thuật và chiến dịch quảng cáo cho đầu ra.

Thế giới của những đạo diễn phim hoạt hình tương đối khác so với các đạo diễn phim truyện hay phim tài liệu, bởi hầu hết mọi thứ trong phim đều là sản phẩm của trí tưởng tượng. Tuy nhiên, đạo diễn phim vẫn phải nghiên cứu thực tế, lấy cơ sở cho bộ phim của mình. Có những đạo diễn đã mất cả năm trời chỉ để hoàn thành một thước phim hoạt hình dài 5 phút.

Đối tượng chính của các đạo diễn phim hoạt hình là các em nhỏ. Người làm đạo diễn phim hoạt hình cũng phải là người sống cùng với thế giới của trẻ thơ, đầu tư nghiên cứu để biết thực sự các em nghĩ gì, thích gì. Cả đời làm phim hoạt hình, tham vọng của đạo diễn có khi "chỉ" là tạo ra một nhân vật hoạt hình mà các em thiếu nhi nhớ và yêu thích.

Đạo diễn sân khấu

Công việc đạo diễn này có đặc thù riêng về thời gian, địa điểm và quy mô so với các đạo diễn khác. Đạo diễn sân khấu làm việc với các diễn viên trên những sân khấu nhỏ trong các nhà hát, sàn diễn, sàn múa... Mọi ý tưởng được chuyển tải chủ yếu qua cử chỉ, động tác, gương mặt, giọng nói, trang phục của diễn viên. Sẽ có rất ít đạo cụ hỗ trợ.

Đạo diễn sân khấu không có nhiều công cụ để thực hiện các cảnh theo ý muốn vì không gian diễn ra vở diễn của họ hạn chế trong khung sân khấu. Nhưng đó lại chính là điều kiện tuyệt vời để đạo diễn gieo mầm và thăng hoa khả năng tư duy ước lệ của mình.

Đạo diễn chương trình truyền hình, phim quảng cáo

Mỗi chương trình truyền hình bạn xem hàng ngày đều có tổng đạo diễn. Công việc của người đạo diễn chương trình truyền hình hơi khác so với đạo diễn phim thông thường. Họ chủ yếu làm chương trình theo những cấu trúc đã xác định rõ thay vì để cho trí tưởng tượng tung hoành như trong phim hư cấu. Tuy nhiên, họ vẫn cần phải phát huy tính sáng tạo cao để mỗi chương trình có thêm nhiều điểm hấp dẫn khán giả. Sự hấp dẫn đó đến từ việc thực hiện tốt từng khâu nhỏ: người dẫn chương trình, phần phỏng vấn khán giả, thực hiện các phóng sự nhỏ xen kẽ, kĩ thuật trường

quay, ánh sáng, âm thanh, khách mời... Người đạo diễn chương trình truyền hình phải bao quát đầy đủ các bộ phận cấu thành nên cả chương trình, có sự dàn xếp sắp đặt về nhân vật, câu chuyện... nhưng hạn chế tối đa tính hư cấu, mà nghiêng về tính tả thực hơn. Nghề này có liên quan mật thiết đến nghề báo. Trên thực tế, có rất nhiều đạo diễn chương trình truyền hình là nhà báo, hoặc làm công việc gần gũi với báo chí.

Để có những chương trình truyền hình bạn thường xem, người đạo diễn đã phải chuẩn bị trước đó hàng tháng trời. Họ có thể ghi hình trong mỗi đợt (vài ngày đến một tuần) số lượng chương trình đủ dùng cho cả tháng hoặc nhiều hơn thế.

Ngoài ra, cũng có những đạo diễn làm các phim/ đoạn quảng cáo. Đặc trưng cơ bản của công việc này là đặc biệt chú trọng đến hình ảnh, âm thanh ấn tượng. Những đoạn phim đó thường rất ngắn (10 - 30 giây), nên yêu cầu về hình ảnh và âm thanh là rất cao, sao cho nó có thể ghi dấu ấn mạnh nhất vào giác quan và trí nhớ của người xem. Nó phải mang tính khác lạ, nhịp điệu nhanh, hình ảnh sắc nét, âm thanh cuốn hút. Hiện nay, nhiều đạo diễn phim truyện và phim truyền hình vẫn thường tham gia làm phim quảng cáo để tạo nguồn thu, lấy đó làm điều kiện để nuôi dưỡng sự nghiệp điện ảnh của mình.

BẠN CÓ BIẾT

Một ngày làm việc của đạo diễn

Một ngày làm việc của đạo diễn có thể vô cùng bận rộn, nhiều khi bắt đầu từ 5 - 6 giờ sáng và kết thúc khi đã quá nửa đêm. Công việc liên quan đến cả một đoàn làm phim, nên đạo diễn luôn phải tiết kiệm từng giây từng phút. Bất kì sự lãng phí nào của đạo diễn cũng có thể nhân lên gấp nhiều lần do kéo theo sự lãng phí cho những người khác nữa.

** Trong thời gian quay phim*

Đạo diễn đã có trong tay kịch bản phân cảnh. Họ phải lên sẵn trong đầu một lịch làm việc đặc kín cho ngày hôm sau: phải quay những cảnh

Đạo diễn Bùi Thạc chuyên và một cảnh quay trong phim Cuốc xe đêm

gì, quay ở đâu, như thế nào. Song đạo diễn lại khó có thể chủ động được cảnh đó quay trong bao lâu thì xong, vì nó còn phụ thuộc vào năng lực diễn xuất của diễn viên và yếu tố địa hình, thời tiết... Có thể có những ngày đạo diễn gặt hái được hàng chục cảnh quay, nhưng cũng có những cảnh quay phải thực hiện ròng rã trong nhiều ngày mới xong. Thậm chí, có cả những khi cảnh quay không thực hiện được, đạo diễn phải cho đóng máy để chờ hôm khác.

Đặc biệt ở những nước chưa có ngành công nghiệp điện ảnh tiên tiến như nước ta, hầu như trường quay không đủ đáp ứng cho nhu cầu sử dụng của đoàn làm phim. Muốn có cảnh đêm, ngày, sáng, tối, bão lụt, trên sông, dưới biển... phải nhờ vào điều kiện tự nhiên. Do vậy, đạo diễn phải biết sắp xếp linh hoạt để tiết kiệm thời gian và tiền bạc cho cả đoàn làm phim.

** Tiền kì và hậu kì*

Nhưng không phải lúc nào đạo diễn cũng làm việc bên cạnh cả đoàn làm phim. Quá trình lao động trước và sau khi thực hiện quay cảnh (tiền kì và hậu kì) cho bộ phim cũng là một quá trình vất vả, thầm lặng.

Trước khi cầm được kịch bản phân cảnh trong tay, đạo diễn đã phải trải qua khoảng thời gian vất vả để tìm kiếm được ý tưởng, nhà biên kịch hoặc

tự triển khai viết kịch bản. Sau đó là việc tuyển diễn viên phù hợp với vai diễn, khảo sát và chọn bối cảnh quay... Có hàng ngàn công việc không tên mà đạo diễn phải tự làm. Dù có một bộ máy giúp việc hỗ trợ, nhưng đạo diễn luôn phải biết cách đưa ra quyết định cuối cùng đúng đắn.

Giai đoạn chuẩn bị trước khi làm phim này chiếm quỹ thời gian lớn của đạo diễn, có khi từ khoảng một đến vài năm, thậm chí lâu hơn.

Giai đoạn sau khi quay phim là lúc đạo diễn phải ngồi cùng kĩ thuật viên dựng hình để dựng lại bộ phim theo trình tự chính xác, tạo các hiệu ứng, kỹ xảo, in tráng phim theo đúng ý đồ nghệ thuật trước đó... Hiện nay tại nước ta chưa có đủ các điều kiện kĩ thuật để làm hậu kì tốt nên sau khi quay phim, nhiều đạo diễn phải mang phim đã quay được ra nước ngoài (Thái Lan, Hongkong, Nhật, Pháp, Mĩ, Hàn Quốc...) làm hậu kì.

Nói chung, cuộc sống của một đạo diễn năng động và có tài hiếm khi được rảnh rỗi. Các dự án làm phim liên miên sẽ kéo cuộc sống của anh ta theo guồng quay bận bịu - vất vả, nhưng hạnh phúc - vinh quang.

Riêng đối với đạo diễn sân khấu và đạo diễn chương trình truyền hình, công việc dẫu tất bật, nhưng không thường xuyên chịu áp lực thời gian căng thẳng như đạo diễn phim.

Đạo diễn sân khấu, cùng với các diễn viên, sử dụng sân khấu cố định trong nhà hát và một số đạo cụ để thực hiện tác phẩm nghệ thuật. Không đòi hỏi di chuyển, họ có quỹ thời gian nhiều hơn, áp lực công việc cũng bớt đè nặng.

Đạo diễn chương trình truyền hình chỉ đạo thực hiện các chương trình theo cấu trúc chương trình có sẵn. Thường trong mỗi đợt ghi hình, họ phải làm từ 3 – 5 chương trình/một ngày. Cường độ làm việc đối với họ lúc đó cũng rất lớn. Bắt đầu ngày làm việc lúc 8 giờ sáng, nhưng kết thúc lúc 2 giờ đêm là chuyện bình thường. Bởi vì chương trình hôm nay không thể bỏ dở để mai quay tiếp. Cùng các nhân vật, người dẫn chương trình gặm bánh mì ngay trên sân khấu để thực hiện nốt các cảnh quay diễn ra rất thường xuyên.

Đạo diễn chương trình truyền hình có những nỗi vất vả riêng. Nhiều khi họ phải tới những địa phương xa để thực hiện các chương trình, phóng sự đặc biệt. Mặt khác, tần số phát sóng dày, khung giờ nghiêm ngặt. Người đạo diễn chương trình truyền hình không có bất kì lý do nào để trì hoãn không hoàn thiện chương trình trước giờ phát sóng. Họ buộc phải có chương trình vào đúng giờ qui định. Điều này khác với đạo diễn phim và đạo diễn sân khấu.

HÀNG GHẾ SỐ 4

ĐẠO DIỄN LÀM VIỆC Ở ĐÂU?

Nghề đạo diễn là một nghề hết sức tự do. Bạn có thể làm việc trong những hãng phim lớn như: Xưởng phim truyện I, Hãng phim truyện Việt Nam, Hãng phim tài liệu Trung ương, Hãng phim hoạt hình Trung ương, Hãng phim Truyền hình Việt Nam, Hãng phim Truyền hình Tp. Hồ Chí Minh, Đài Truyền hình Trung ương, Đài Truyền hình địa phương... Hiện nay, có nhiều hãng phim tư nhân được thành lập, mở ra cơ hội thử tài lớn cho các đạo diễn: Hãng phim Phước Sang, Hãng phim Thiên Ngân, Hãng phim Lasta, Hãng phim Ánh Việt...

Khi đã vào nghề, để tạo ra tác phẩm, đạo diễn sẽ:

Làm việc trong trường quay

Trường quay có thể là nơi đạo diễn gắn bó hàng tháng ròng, tạo ra đủ cảnh hỉ, nộ, ái, ố trong bộ phim của mình. Tuy nhiên, không có nhiều trường quay trên thế giới có thể đáp ứng được nhu cầu bối cảnh. Kinh đô điện ảnh thế giới Hoollywood là nơi có tập trung những trường quay lớn như Universal, Paramount Pictures, 20th Century Fox, DreamWorks... với công nghệ hiện đại.

Cảnh con tàu Titanic lênh đênh trên đại dương trong bộ phim nổi tiếng *Titanic*, rồi thảm hoạ xảy ra với hàng trăm con người... hoàn toàn được dàn dựng trong trường quay. Sự chìm nổi của con tàu chỉ nằm trong phạm vi trường quay, không hề có đại dương khủng khiếp nào.

Hay như trong phim *Kingkong*, chú Kingkong khổng lồ ngồi trên nóc nhà cao tầng, đứng trước vực xanh sâu thẳm... cũng đều là hình dựng trong trường quay với sự hỗ trợ của đồ hoạ vi tính.

Riêng với các đạo diễn chương trình truyền hình, trường quay thường nhỏ hơn với vài trăm ghế ngồi và bục sân khấu cho nhân vật và người dẫn chương trình. Trong không gian đó, đạo diễn chương trình truyền hình phải dàn dựng sao cho mọi thứ thật nhất quán. Với những chương trình trực tiếp, không có cơ hội làm lại. Mỗi sự "lệch pha" giữa các khâu với nhau đều có thể khiến chương trình bị đổ bể hoặc ít nhất là kém hấp dẫn.

Làm việc tại hiện trường

Nhiều khi trường quay không đủ khả năng đáp ứng với trí tưởng tượng của đạo diễn, và họ lại lên đường để kiếm tìm nơi mà nhân vật của họ sẽ sống, làm việc, thể hiện mình. Khi rong

ruổi trên những thảo nguyên bạt gió, khi thám hiểm nơi thâm sơn cùng cốc, có lúc lại rảo bước trên những vùng sa mạc cháy nắng... Đạo diễn là người sẽ đặt chân lên mọi vùng đất để tìm kiếm những bối cảnh thích hợp trong bộ phim của mình. Đạo diễn xuất hiện ở bất cứ địa danh nào mà bộ phim cần cảnh quay.

Ở Việt Nam, cho đến nay vẫn chưa có một trường quay đủ lớn để người đạo diễn dựng toàn bộ bối cảnh phim. Do vậy, phần lớn các cảnh quay được thực hiện tại một địa điểm hoặc địa phương nào đó.

Để chuẩn bị cho bộ phim *Vĩ tuyến 17 ngày và đêm*, đạo diễn Hải Ninh cùng đoàn làm phim đã phải lăn lộn thực tế ở vùng giáp ranh vĩ tuyến này hai năm. Mọi người trong đoàn chấp nhận nhiều nguy hiểm để có được những cảnh quay chân thực – một trong những yếu tố thành công hàng đầu của bộ phim. Hàng tháng trời ăn, sống, lao động cùng đồng bào dân tộc, đoàn làm phim *Chuyện của Pao* (đạo diễn Ngô Quang Hải) cũng mới có được những cảnh quay chân thực, sinh động về vùng núi phía Bắc đến vậy. Đoàn làm phim *Thung lũng hoang vắng* (đạo diễn Phạm Nhuệ Giang) cũng từng phải đến nơi thâm sơn cùng cốc nhất của vùng núi phía Bắc để lấy bối cảnh cho bộ phim về những người thầy cô giáo vùng cao.

Làm việc trên sân khấu

Đây là nơi làm việc chính của những đạo diễn sân khấu. Mỗi vở diễn có thể từ mười mấy đến vài chục diễn viên. Người đạo diễn sân khấu tạo ra các vở kịch, múa... phục vụ trực tiếp khán giả trong nhà hát.

Ngoài ra, có những chương trình biểu diễn ngoài trời cũng cần có đạo diễn chỉ đạo nghệ thuật chung. Phạm vi sân khấu của họ khi đó có thể là cả quảng trường rộng lớn, với hàng trăm, thậm chí hàng nghìn diễn viên. Người đạo diễn khi đó phải có con mắt tổng quát để đảm bảo các màn nghệ thuật đồng đều và đẹp mắt.

Làm việc với máy tính

Đặc biệt là với các đạo diễn làm phim hoạt hình, phim viễn tưởng, kinh dị... hoặc những phim có sử dụng hiệu ứng đặc biệt. Lúc này, đạo diễn cần làm việc với các kĩ thuật viên máy tính để tạo ra những cảnh bằng đồ hoạ, phục vụ cho nội dung phim. Hiện nay, không chỉ phim giả tưởng, mà nhiều phim hiện thực cũng cần đến sự hỗ trợ của các hiệu ứng hình ảnh, kĩ xảo đặc biệt từ vi tính. Cảnh chiến trận, máy bay rơi đi thăng bằng trên dây... đều nhờ đến yếu tố này. Đạo diễn cần phải am hiểu về khả năng đáp ứng của các loại kĩ xảo này để sử dụng một cách hợp lí, đạt hiệu quả trong phim của mình.

HÀNG GHẾ SỐ 5

BẠN CÓ NÊN CHỌN NGHỀ ĐẠO DIỄN?

Nghề đạo diễn là một nghề hấp dẫn với các bạn trẻ yêu sáng tạo và thích thử thách - điều ấy ai cũng có thể nhận thấy. Trước hết, đây là một nghề hiện đang được công chúng rất quan tâm. Các đạo diễn thường là tâm điểm cho các tờ báo, tạp chí giải trí, đặc biệt là xung quanh thời điểm họ cho ra đời tác phẩm của họ.

Điều này cũng dễ hiểu. Bởi lẽ, các sản phẩm mà họ làm ra được số lượng lớn công chúng tiếp nhận. Đó là những sản phẩm tinh thần có ảnh hưởng trực tiếp đến đời sống, nhận thức và thẩm mĩ của mọi người, không chỉ dành cho một, mà nhiều nhóm đối tượng công chúng. Nếu chọn cho mình nghề đạo diễn để theo đuổi, bạn đã tự đặt mình vào tầm ngắm của giới truyền thông.

Nhưng bản thân nghề nghề nghiệp này cũng chứa đầy thử thách và rủi ro, bạn đã nhận ra? Và bạn có đủ dũng khí cũng như điều kiện để đối mặt với những thách thức ấy?

Chúng ta hãy cùng điểm qua một số lý do có thể khiến nghề đạo diễn trở thành hấp dẫn và cả những vấn đề có thể bạn sẽ gặp phải nếu bước vào nghề nghiệp này.

Làm bạn với... bốn phần năm thế giới

Nghề đạo diễn đi nhiều, biết nhiều, quen rộng. Đây không chỉ là điểm hấp dẫn mà còn là yêu cầu của nghề nghiệp.

Nhưng "tầm quen biết" của bạn không chỉ dừng lại có vậy. Rất có thể, tên bạn sẽ trở nên quen thuộc với hàng triệu người trên thế giới. Trước đám đông, luôn có những người nhận ra bạn: "Anh ấy đấy", "Cô ấy là đạo diễn của phim A đấy". Trên đường, trong xe buýt, giữa bãi biển, hay bên bờ hồ quanh công viên... rất có thể sẽ có người hồ hởi bắt chuyện với bạn. Bạn không biết họ ư? Không hề gì, bởi họ biết bạn, qua bộ phim của bạn mà họ đã xem và yêu thích.

Vài chục năm trước, trong những tháng ngày đất nước còn khó khăn, nhiều đạo diễn của ta tuy sống kham khổ, nhưng đi đến đâu cũng được đồng bào tiếp đón hào hứng. Đã có những chuyện đạo diễn xin mượn cả đầu tàu hoả để làm bối cảnh quay, hay nhờ khởi động cả chiếc tàu thuỷ để quay cảnh cho một bộ phim.

Điện ảnh là một nghệ thuật đầy sức hấp dẫn. Người làm điện ảnh cũng sẽ bị ma lực diệu kì của nó cuốn theo. Mà không chỉ bạn, có rất nhiều người trên thế giới cùng yêu thích môn nghệ thuật này. Do đó, nếu bạn trở thành một đạo diễn giỏi, có lẽ bạn sẽ kết bạn với... bốn phần năm thế giới.

Cơ hội nghề nghiệp phong phú

Thị trường lao động hiện nay rất rộng mở. Nghề đạo diễn cũng vậy. Bạn có thể trở thành đạo diễn tự do, đạo diễn – viên chức trong một xưởng phim nhà nước, đạo diễn trong một công ty sản xuất phim tư nhân, đạo diễn kí hợp đồng dài hạn với một hãng phim lớn của nước ngoài. Điều cốt yếu, như chúng ta thường nói, vẫn là khả năng và tâm huyết của bạn với nghề.

Với bước khởi đầu là một bộ phim ngắn – tương đương với một bài tập tốt nghiệp trường điện ảnh, hoặc công việc trợ lý đạo diễn, bạn có thể có nhiều cơ hội được mời vào các dự án làm phim lớn hơn. "Gói" công việc của đạo diễn là những dự án làm phim. Trong suốt thời gian thực hiện dự án đó, có thể bạn sẽ trực thuộc một nhà sản xuất phim – nơi đầu tư tài chính cho bộ phim. Hoặc với bước khởi đầu là bất cứ ngành nghề nào khác trong xã hội, nhưng nếu bạn say mê với nghề đạo diễn, bạn cũng có nhiều cơ hội thuyết phục thành công một nhà sản xuất đầu tư cho dự án làm phim của bạn.

Chu du khắp thiên hạ

Nghề đạo diễn là nghề đi nhiều hơn ở. Bạn phải đi khắp nơi để quay cảnh cho bộ phim của mình. Cho đến khi bộ phim đã hoàn thiện và thành công, bạn sẽ được có cơ hội góp mặt ở

những liên hoan lớn trên thế giới, được tổ chức quanh năm để trình chiếu, giới thiệu bộ phim của mình. Có không ít bộ phim được thực hiện trong nhiều năm, tại nhiều quốc gia khác nhau. Dù là bất kì nơi nào, một khi kịch bản bộ phim yêu cầu và điều kiện tài chính cho phép, đạo diễn cũng phải đến đó để quay cảnh.

Hiện nay, khi thế giới trở nên liên kết chặt chẽ hơn, thì việc thực hiện một bộ phim liên quốc gia cũng không quá rắc rối về mặt thủ tục. Đây cũng là xu hướng để các nhà làm phim tăng tính đa sắc tộc trong bộ phim của mình, mở rộng thêm thị trường khán giả.

Tính trung bình mỗi ngày, trên thế giới có ít nhất một đến hai liên hoan phim. Như vậy, đạo

diễn có thể mặc sức chọn cho mình những liên hoan phim thích hợp để tham gia (nếu được chấp nhận). Đến với các quốc gia khác nhau, đạo diễn sẽ tự mình thu nhận được nhiều sắc màu văn hoá khác nhau, tự đặt tác phẩm của mình trong tương quan với những thành tựu điện ảnh chung của các nước khác. Cũng từ những liên hoan phim đó, các đạo diễn ghi nhận nhau, và có thể chịu ảnh hưởng của nhau trong lĩnh vực sáng tác nghệ thuật.

Được tôn vinh xứng đáng

Điện ảnh thế giới ra đời được hơn 100 năm, đã có hàng ngàn đạo diễn trên toàn thế giới được ghi tên vào sách lịch sử điện ảnh tầm quốc gia và quốc tế. Đạo diễn và sản phẩm điện ảnh của họ làm ra được trình chiếu trước đông đảo khán giả. Tác phẩm đó, khi đi vào lòng người, cũng tự động ghi dấu ấn về đạo diễn – cha đẻ của nó trong đời sống tinh thần của khán giả nói chung.

Hơn nữa, điện ảnh và truyền hình là ngành hoạt động văn hoá, chính trị, tinh thần, được nhiều người quan tâm, nên những người làm ra nó đương nhiên được quan tâm chú ý. Tuỳ theo mức độ thành công của tác phẩm, đạo diễn sẽ được tôn vinh xứng đáng trong phạm vi quốc gia hay quốc tế.

Nhưng thực tế, phần lớn các đạo diễn chân chính làm việc trước hết không phải vì chờ đón sự

tôn vinh. Họ lao động sáng tạo nghệ thuật vì bản thân họ yêu nghệ thuật, bản thân họ có nhu cầu sáng tạo, cống hiến và họ muốn góp phần thay đổi nhận thức của con người. Vinh quang, tiếng vỗ tay, sự tán thưởng... chỉ đến sau khi họ đã hoàn tất công việc của mình.

NHỮNG VẤN ĐỀ PHẢI ĐỐI MẶT TRONG NGHỀ

Rủi ro lớn

Nghề đạo diễn là nghề vật lộn với những dự án làm phim. Có những đạo diễn đeo đuổi một dự án phim đến cả chục năm, thậm chí lâu hơn. Quá trình phôi thai đó đòi hỏi đạo diễn phải dành trọn tâm trí, sức lực, tiền bạc vào đó. Khi đứa con tinh

thần đã ra đời, quyền phán quyết số mệnh của nó lại tuột khỏi tay đạo diễn. Nó thuộc về công chúng.

Dù có yêu quí đứa con của mình bao nhiêu, đạo diễn cũng không thể nuôi nó. Nếu nó có giá trị, hấp dẫn người xem, đương nhiên nó sẽ sống và mang bổng lộc về đền đáp công sinh thành của đạo diễn. Nếu không, sự nghiệp đạo diễn cũng liêu xiêu theo, rồi thậm chí kéo theo cả nhà sản xuất phá sản.

Tuy vậy, thành bại là chuyện thường tình ở đời, đạo diễn có bản lĩnh rồi lại "tay bị tay gậy" hành hương đến một nẻo đường mới, với một dự án làm phim mới. Thực tế cũng có rất nhiều đạo diễn nổi tiếng lâm vào tình cảnh như vậy. Nhưng điều cốt yếu là bản thân họ mạnh hơn sự thất bại. Họ dám bước qua nó để tiếp tục theo đuổi công việc này.

Ít thời gian dành cho cá nhân

Công việc của người đạo diễn ngốn gần hết quỹ thời gian của bạn. Nhất là trong những dịp làm phim/ chương trình gấp rút. Trong đợt làm phim, có thể bạn sẽ phải xếp lại những sở thích cá nhân để dành tất cả tâm trí cho công việc. Bởi chỉ cần bạn trễ một ngày, là cả đoàn làm phim hàng chục, hàng trăm người đã phải trễ theo bạn, mức độ lãng phí là rất lớn.

HÀNG GHẾ SỐ 6

NHỮNG PHẨM CHẤT GIÚP BẠN THÀNH CÔNG TRONG NGHỀ ĐẠO DIỄN

Những hấp dẫn của nghề đạo diễn đang khiến bạn cảm thấy cực kì thích thú? Nhưng trước khi bước chân vào nghề nghiệp này, bạn phải đối diện với một thực tế: Không phải ai cũng có thể trở thành đạo diễn. Như nhiều lĩnh vực nghệ thuật khác, nghề nghiệp này đòi hỏi ở bạn nhiều tài năng mang tính bẩm sinh. Vậy bạn cần những gì?

Trí tưởng tượng cực kì phong phú

Trước tiên, người muốn bước chân vào nghề đạo diễn phải có trí tưởng tượng vô cùng phong phú để hình dung những câu văn mô tả mà nhà biên kịch, nhà văn viết trong kịch bản của mình thành hình ảnh: những câu nói, hành động, cử chỉ, sự việc cụ thể mà qua đó, khán, giả có thể hiểu được thông điệp đó.

Đạo diễn Mỹ Steven Spielberg từ nhỏ đã ám ảnh với việc kể chuyện bằng hình ảnh. Năm 16 tuổi có đầu tay, đến năm 21 tuổi, Spielberg kí hợp đồng đầu tiên 7 năm với hãng Universal. Năm 1975, ông làm bộ phim *Jaws (Hàm cá mập)*. Tác phẩm lập tức gây được tiếng vang về sự kì diệu của kĩ xảo điện ảnh và trí tưởng tượng phong phú của đạo diễn.

Năm 1982, ông làm kinh động thế giới điện ảnh với những phim: *E.T, Indiana Jones, Comeback to the Future*. Tên tuổi Spielberg đồng nghĩa với nghệ thuật giải trí siêu đẳng, vị phù thuỷ vạn năng, người tạo ra những hình ảnh ít ai dám nghĩ tới.

Và đỉnh cao của nền công nghiệp giải trí Hoa Kì, của những giấc mơ huyền bí của con người đã được Spielberg thực hiện trong bộ phim *Jurassic Park (Công việc kỷ Juras)* – sự hồi sinh của những con khủng long từ 54 triệu năm trước. Spielberg đã làm thoả mãn trí tưởng tượng bằng những con vật cao 15m, nặng 30 tấn, gấp 5 lần con voi lớn, biết cử động, với phương pháp quay đặc biệt (từng hình một giống như phim hoạt hình) theo 3 chiều: quay ngang, quay chếch và trực tiếp.

Khả năng hiện thực hóa trí tưởng tượng

Nhưng trí tưởng tượng thôi chưa đủ. Để trở thành một đạo diễn giỏi, người có trí tưởng tượng phong phú cũng phải là người có khả năng hiện thực hóa trí tưởng tượng bằng các sự kiện, hành động. Để

biểu hiện những rung động đầu đời của một cô gái quê trong trắng, trong phim *The road home*, đạo diễn Trung Quốc Trương Nghệ Mưu đã sử dụng chi tiết chiếc bát ăn cơm – chiếc bát đựng món ăn mà cô dồn hết tâm sức để chế biến cho chàng trai, chiếc bát vỡ khi người yêu phải đi xa, rồi chiếc bát được gắn lành, cùng cô chờ đợi mỏi mòn người yêu trở về.

Thế giới nội tâm của con người cực kì phức tạp, và người đạo diễn phải là người đủ nhạy cảm để khám phá, cảm nhận hết những biến thái tinh vi đó trong tâm hồn con người. Sau đó, họ phải thể hiện nó bằng chi tiết cụ thể. Để diễn tả nỗi nhớ da diết, một nhà văn có thể dùng hàng chục trang viết để mô tả. Nhưng đối với một đạo diễn, phải có một hình ảnh, một chi tiết nào đó để thể hiện, chứ hiếm khi có thể dùng lời mà biểu hiện được thành công. Có hàng ngàn vạn bộ phim hay trong lịch sử điện ảnh. Đạo diễn có khả năng làm ra một bộ phim hay cũng chính là người sáng tạo ra những cách thể hiện, cách diễn tả độc đáo. Đôi khi, những chi tiết nhỏ đó trở thành motif, trở thành ẩn dụ mà nhiều người thường dùng trong những trường hợp tương tự.

Có vốn kiến thức tổng hợp

Đạo diễn làm việc với các bộ phim, mà mỗi bộ phim lại có những vấn đề, lĩnh vực tri thức

riêng. Do đó, người đạo diễn phải là người có kiến thức tổng hợp. Đạo diễn phải là người thông hiểu vấn đề được đề cập trong phim một cách kĩ lưỡng nhất, mới mong làm được bộ phim hay. Vốn kiến thức của đạo diễn phải phủ rộng vấn đề mà họ muốn nói tới trong phim: từ khoa học công nghệ, môi trường, võ thuật đến luật pháp, tôn giáo, chính trị v.v...

Làm phim về một vùng đất là phải hiểu cả phong tục, tập quán, thói quen sinh hoạt, tâm lí, luật pháp, lịch sử, tâm tính... của vùng đất và con người của vùng đất đó. Mỗi chi tiết nhỏ trong phim đều đòi hỏi người đạo diễn phải hiểu biết tường tận, để chi tiết đưa vào được "đắt" mà không bị "non". Chẳng hạn, để làm một bộ phim về đề tài chợ tình Khâu Vai, đạo diễn phải thông hiểu không chỉ những vấn đề tâm lý, quan niệm mà phải biết rõ cả về luật hôn nhân gia đình áp dụng cho họ, về nếp sinh hoạt của người dân đồng bào dân tộc...

Nhiều đạo diễn đồng thời là một diễn viên, nhà biên kịch, nhà quay phim, nhà phê bình... Đạo diễn Roman Carmen còn được biết đến là một nhiếp ảnh gia có tài, nhà biên kịch, nhà báo, nhà sư phạm điện ảnh, quay phim... Trước khi thế giới biết đến đạo diễn Akira Kurosawa, nước Nhật đã biết ông là hoạ sĩ qua một số triển lãm tranh thành công. Bản thân ông cũng là một nhà biên kịch.

Vậy đó, những người trụ vững và thành công ở nghề này, ít khi lại là người đơn điệu, chỉ biết có một việc. Bản thân họ cần phải trải nghiệm và tích luỹ rất nhiều. Khi càng hiểu thực tế, họ càng làm cho bộ phim của mình hấp dẫn hơn.

Nhạy cảm tâm lý

Đạo diễn phải là người có khả năng hiểu biết về tâm lý. Không gì tệ hơn là một đạo diễn không biết nhân vật lẽ ra đang nghĩ gì trong lúc này.

Kĩ năng này được rèn luyện bằng cách đọc nhiều tác phẩm văn học, gần gũi với văn chương, thiên nhiên và tình cảm con người. Nếu muốn trở thành một đạo diễn giỏi, trước hết bạn hãy cố gắng làm một nhà tâm lý giỏi. Tập quan sát phản ứng và diễn biến tâm lý của những người xung quanh trước một sự kiện nhất định, bạn sẽ rèn luyện cho mình tư duy logic về tâm lý học. Điều này rất quan trọng trong việc xử lý tâm lý nhân vật trong quá trình đạo diễn một bộ phim.

Có những lúc, diễn viên không thể nhập thân vào cuộc đời của nhân vật. Đạo diễn chính là người phân tích cho họ hiểu tâm thế của nhân vật trong thời điểm đó như thế nào, anh/cô ta là ai, anh/cô ta đang cảm thấy thế nào v.v...

Trên màn ảnh, sau quá trình cắt dựng phim, khán giả thấy nhân vật đang khóc lóc trước mặt nhau, nhưng cũng có trường hợp là diễn viên lại

đang khóc trước mặt... đạo diễn. Bởi lẽ, đạo diễn đã thực sự khơi gợi được cảm xúc cho diễn viên mà trước đó tự họ không cảm nhận được. Diễn viên đã rơi lệ trong khi ngồi nghe "thuyết giảng" và người quay phim đã nhanh tay ghi lại được những pha thể hiện cảm xúc có một không hai đó.

Có óc sắp xếp hợp lý

Mỗi bộ phim truyện nhựa có ít nhất hàng ngàn cảnh. Mỗi cảnh lại quay từ 2 – 10 lần, thậm chí là mấy chục lần. Để tổ chức được những cảnh này, tất nhiên đạo diễn có sự giúp việc của đội ngũ thư kí trường quay, nhưng không có trợ lý nào lại đắc lực hơn chính đầu óc tổ chức của đạo diễn đó.

Điều này có ý nghĩa vô cùng quan trọng trong quá trình đạo diễn cùng với người dựng phim ráp các cảnh lại với nhau. Óc sắp xếp hợp lý sẽ đưa tới hiệu quả công việc cao cho đạo diễn, giải thoát họ khỏi tình trạng rối như tơ vò trong hàng ngàn, hàng vạn cảnh phim và hàng trăm đầu việc khác.

Đạo diễn Trương Nghệ Mưu lại cho rằng: *"Tập trung trí tuệ của quần chúng là điều cốt yếu để tạo nên sự thành công của một bộ phim. Bạn cần phải lựa chọn tất cả mọi thứ như đạo cụ, phục trang, hoá trang, bối cảnh... Đạo diễn chính là người đưa ra cái quyết định cuối cùng và quyết định này từ đâu mà có? Chính là từ phán đoán của bạn, phán đoán này đúng hay sai, nói thẳng ra là*

cá nhân bạn phải đưa ra một phán đoán đơn giản như vậy, nhưng bạn phải thông qua toàn bộ những tố chất, văn hoá, kinh nghiệm, và sự từng trải của mình mới có thể nói ra "được" hoặc không "được".

MỘT SỐ ĐIỀU CÓ THỂ NGĂN TRỞ BẠN

Có bao nhiêu lý do để trở thành một đạo diễn thì dường như cũng có bấy nhiêu lý do ngăn trở bạn đến với nghề này.

Nhưng chìa khóa sức mạnh lại chẳng ở đâu xa: chính bạn, và chỉ có bạn, với đầy đủ quyết tâm và nghị lực, mới có thể biến ước mơ trở thành một đạo diễn của mình thành hiện thực.

Công tác đào tạo

Khó khăn đầu tiên hiện nay ở Việt Nam là công tác đào tạo. Tất nhiên, nghề đạo diễn là một nghề mang tính tích luỹ và tự trưởng thành. Nhưng sẽ rất thuận lợi nếu một người được đào tạo căn bản đầy đủ, cộng thêm sự nỗ lực cá nhân.

Tuy vậy, những kiến thức mà bạn học được ở các trường sân khấu điện ảnh tại Việt Nam cũng đã là một cơ sở khá ổn để bắt tay vào nghề. Tiếp theo bốn năm học đại học là nhiều năm tự học trong cuộc sống, học từ các bậc tiền bối đi trước, từ các nền điện ảnh tiên tiến trên thế giới và từ chính những bộ phim nổi tiếng cùng các thông tin xung quanh nó v.v... Điều này đặc biệt thuận lợi trong

điều kiện hội nhập hiện nay và mạng toàn cầu Internet cho bạn cơ hội "chu du" khắp nơi chỉ với một chiếc máy tính nối mạng.

Và đôi khi bạn cảm thấy mình thiếu tự tin?

Mặc dù rất hứng thú với nghề này, nhưng có thể, bạn cảm thấy không được tự tin lắm vì:

- Khả năng ngoại ngữ chưa tốt, hạn chế trong việc giao tiếp khi đi nước ngoài
- Lúng túng khi phải nhận trách nhiệm điều khiển hàng trăm người, mà nhiều khi là có rất nhiều người lớn tuổi hơn mình
- Không thường xuyên thành công trong việc thuyết phục người khác làm theo ý mình
- Bạn không rành lắm trong việc đoán ý hay tìm hiểu tâm trạng người khác

v.v...

Nhưng bù lại tất cả, bạn thực sự yêu thích môn nghệ thuật điện ảnh, và bạn muốn trở thành một đạo diễn, thì chính bạn chứ không ai khác, có thể vượt qua mọi trở ngại để trở thành người như bạn mong muốn.

Những trở ngại khách quan ư? Bạn sẽ chờ đợi và dũng cảm đối mặt với nó. Còn đối với những hạn chế từ bản thân, ngay bây giờ, bạn có thể học cách thay đổi. Điều quan trọng nhất là: bạn thực sự muốn trở thành một đạo diễn giỏi.

HÀNG GHẾ SỐ 7

HỌC NGHỀ ĐẠO DIỄN Ở ĐÂU?

Các trường đào tạo chuyên nghiệp

Bạn muốn lựa chọn nghề đạo diễn làm con đường tương lai của mình? Vậy bạn sẽ tìm học nghề này ở đâu và bạn phải bắt đầu như thế nào? *Hàng ghế số 7* sẽ đưa ra một số gợi ý cùng bạn.

** Đào tạo trong nước:*

Hiện nay, chúng ta có hai cơ sở đào tạo ngành đạo diễn chính trong nước là: *Trường Đại học Sân khấu & Điện ảnh Hà Nội, Trường Cao đẳng Sân khấu & Điện ảnh Tp. Hồ Chí Minh.*

Ngoài ra, đối với những người trong nghề, họ còn có cơ hội tham gia vào các khóa đào tạo ngắn hạn của các hãng phim truyện, hãng phim truyền hình. Đôi khi có những đợt tập huấn trong vài tháng ở nước ngoài hoặc tại Việt Nam nhưng do một số chuyên gia nước ngoài giảng dạy.

** Du học nước ngoài:*

Hiện nay, có rất nhiều cơ hội học nghề đạo diễn tại các trường đại học danh tiếng trên thế giới. Vấn đề tài chính có thể được giải quyết bằng việc các bạn tìm kiếm học bổng, tài trợ từ các tổ chức hỗ trợ đào tạo điện ảnh của nước ngoài tại Việt Nam, từ các đại sứ quán v.v... Điều kiện tiên

quyết là bạn phải có năng lực ngoại ngữ tốt, kế đến là có năng khiếu về ngành này.

Có nhiều trường đại học đào tạo nghề đạo diễn có uy tín trên thế giới như: *Đại học Los Angeles, Trường Đại học Califonia, Đại học ChicagoViện Cao học nghệ thuật California, Học viện điện ảnh Bắc Kinh, Trường nghệ thuật Seoul, v.v...*

Và cuộc sống là "trường học" quý nhất

Thực tế là có rất nhiều đạo diễn tài năng không qua bất cứ một trường đào tạo đạo diễn nào cả. Sự học của họ là tự học, tự tìm hiểu, nghiền ngẫm và cảm thấu nghệ thuật.

Trong nền điện ảnh Việt Nam, đạo diễn Đặng Nhật Minh là một người như vậy. Ông vốn dĩ là một phiên dịch viên tiếng Nga, tình cờ được phân công về dịch phim cho Fafilm Việt Nam. Ông có một quá trình dài làm quen với điện ảnh, rồi dấn thân vào nghề lúc nào không hay. Thực ra Đặng Nhật Minh chưa học một trường lớp điện ảnh chuyên nghiệp nào, tất cả những gì ông thể hiện trong phim với vai trò là đạo diễn đều là sự tích lũy và trải nghiệm cá nhân.

Đạo diễn Jonh Ford - "cột cái của ngôi đền Hollywood", một trong những con người đã vĩnh viễn tạc vào lịch sử của điện ảnh, nhân vật đáng

khâm phục tạo nên thời đại vàng son của Hollywood, tác giả của 140 bộ phim và chủ nhân của 6 giải Oscar... đã học nghề đạo diễn từ vai trò là công nhân đóng giày đến người làm đạo cụ.

Trước khi đến với điện ảnh, đạo diễn thiên tài người Ý Roberto Rossellini học triết học, văn học, lịch sử nghệ thuật. Sau đó ông làm việc trong lĩnh vực hội họa, nặn tượng và là họa sĩ thiết kế mĩ thuật sân khấu. Đến khi 28 tuổi, bằng tất cả tri thức tổng hợp từ nhiều năm tích luỹ, ông mới bắt tay vào làm điện ảnh.

Không ai dạy họ làm đạo diễn cả, nhưng cũng không ai ngăn được họ học nghề đạo diễn. Lý do lớn nhất để họ trở thành đạo diễn tài năng, có lẽ, là do chính bản thân họ đã nỗ lực để làm việc, cống hiến hết sức mình.

Ngay bây giờ, bạn có thể chuẩn bị những gì?

So với một số ngành nghề khác, nghề đạo diễn khá thuận lợi cho bạn để chẩn bị ngay từ lúc này bởi nghề nghiệp này được nhắc tới khá nhiều trên các phương tiện truyền thông đại chúng. Mặt khác, hầu như ngày nào bạn cũng có cơ hội tiếp cận với các bộ phim, đặc biệt là những bộ phim mới nhất của những đạo diễn nổi tiếng nhất. Đó là một cơ hội học tập rất tốt cho bạn.

Ngay bây giờ, bạn hãy:

- Tích cực đọc sách (đủ thể loại) nhiều nhất có thể vì đạo diễn là một nghề mang tính tổng hợp cao. Bạn hãy tích lũy cho mình vốn kiến thức tổng hợp ngay từ giờ, chắc chắn nó sẽ rất có ích cho cả tương lai, sự nghiệp của bạn. Những sách đặc biệt bạn nên xem là triết học, tâm lý học, văn học, lịch sử, địa lý v.v...

- Dành thời gian rảnh để xem các bộ phim điện ảnh nổi tiếng, từng được giải thưởng trong các liên hoan phim lớn.

- Tập tư duy bằng hình ảnh.

Hãy tìm cách thể hiện bằng hình ảnh những thông điệp mà bạn muốn nói. Nếu bạn muốn nói rằng bạn rất biết ơn mẹ, ngoài cách nói trực tiếp với mẹ, còn hàng ngàn cách để bạn thể hiện bằng hình ảnh. Hãy thử xem sao nhé!

- Hãy thường xuyên nhớ đến mẫu câu: "Nếu là mình, mình sẽ làm thế nào?".

Điện ảnh là một môn nghệ thuật đích thực. Mà nghệ thuật thì không "đi lại những vết chân của người đi trước". Bạn hãy thử nghĩ ra cách thể hiện khác với cách mà đạo diễn nào đó đã thể hiện trong bộ phim bạn vừa xem: cách thể hiện nỗi nhớ, cách thể hiện tình yêu, hay cách thể hiện sự đau khổ...

HÀNG GHẾ SỐ 8

BẠN QUYẾT ĐỊNH

Khó có thể nói đến tuổi nào thì người ta bắt đầu làm nghề đạo diễn, mà chỉ có thể khẳng định là khi đam mê đủ chín và kiến thức về một vấn đề nào đó đủ đầy, người ta sẽ bắt tay làm bộ phim đó.

Thông thường, những người có lòng ham mê làm điện ảnh thường bắt đầu bằng những bộ phim ngắn với độ dài từ 2 đến 15 phút. Làm phim ngắn ít tốn kém hơn, lại là cơ hội tốt để bạn thể nghiệm ý tưởng của mình. Nếu thành công ở những bộ phim ngắn, tự bạn đã chứng tỏ được tài năng của mình. Và đó chính là cơ hội vàng để những nhà sản xuất, nhà đầu tư biết đến bạn. Cơ hội làm một bộ phim dài sẽ dễ dàng hơn sau đó.

Mặt khác, ở Việt Nam hiện nay cũng có một số quỹ hỗ trợ để làm phim ngắn. Tất cả những gì bạn cần cho bước khởi đầu là ý tưởng làm phim, ý muốn làm phim, và lòng nhiệt thành với nghệ thuật điện ảnh.

Hãy viết ý tưởng đó thật mạch lạc ra giấy, nếu có thể thì dịch ra cả bản tiếng Anh. Việc tiếp theo là làm việc với Internet. Bạn sẽ dễ dàng tìm ra các quỹ hỗ trợ phát triển điện ảnh, hay những liên hoan phim có chương trình hỗ trợ đạo diễn tài năng trẻ làm phim. Bạn gửi bản trình bày ý tưởng

của mình tới tất cả những nơi nhận, và chờ góp ý. Bản tin tốt đẹp nhất bạn sẽ nhận được là một lá thư nhận xét ý tưởng của bạn rất hay, họ sẽ hỗ trợ bạn làm bộ phim đó.

Nhưng ngay khi chưa làm một bộ phim ngắn hoàn chỉnh, bạn cũng có thể làm những bộ phim thú vị với chiếc máy quay cầm tay của mình. Chỉ cần bạn chú ý quan sát cuộc sống xung quanh và tìm ra một chủ đề nhất định nào đó, bạn có thể dùng chiếc máy quay cầm tay để tự quay lại những hình ảnh thực trong cuộc sống. Sau đó bạn đem sắp xếp chúng lại theo một trình tự hợp lý bằng một phần mềm máy tính rất đơn giản (chẳng hạn như Adobe Premier). Thế là một mình bạn đã sắm vai cả một đoàn làm phim rồi đấy.

Hoặc nếu muốn tạo ra những cảnh huống theo ý mình, tại sao bạn không thử mời bạn bè, bố mẹ, gia đình làm nhân vật cho chính câu chuyện của mình nhỉ? Bạn sẽ hầu như không tốn tiền trả cat-xe, lại được thoả sức sáng tạo cho môn nghệ thuật thứ bảy này. Việc "làm phim" như vậy sẽ rất có ích để giúp bạn rèn luyện tư duy điện ảnh và nuôi dưỡng niềm đam mê của mình.

Theo quan niệm phương Đông và phương Tây, số 8 là con số của nỗ lực và thành công. *Chúc các bạn may mắn!!!*

HÀNG GHẾ SỐ 9

BẠN MUỐN BIẾT

Những bước đi đầu tiên của hình ảnh động và điện ảnh

Năm 1878 , cựu thống đốc bang California yêu cầu nhà nhiếp ảnh Eadweard Muybridge (1830 - 1904) tìm ra cách chụp hình ảnh con ngựa đang chạy để nghiên cứu dáng chạy của chúng. Muybridge đặt một hàng 12 chiếc máy ảnh. Các bức ảnh ghi lại các chuyển động trong khoảng 1,5 giây. Rồi ông làm các đèn chiếu lên các hình ảnh chuyển động của con ngựa, những hình ảnh này của ông đã được sao chép một cách khéo léo vào đĩa tròn. Tuy Muybridge không tiếp tục nghiên cứu hình ảnh động nữa nhưng đã góp phần quan trọng cho ngành khoa học này.

Sau rất nhiều nghiên cứu của các nhà khoa học, máy chiếu phim ra đời. Anh em nhà Lumière đã phát minh ra hệ thống chiếu phim, đặt nền tảng cho cả nền công nghiệp giải trí, thương mại, nghệ thuật trên phạm vi toàn cầu ngày nay: ngành công nghiệp điện ảnh.

Những đạo diễn đầu tiên của ngành điện ảnh chính là người quay phim. Những thước phim đầu tiên ở dạng phim tài liệu, ghi lại cảnh một đoàn tàu vào ga, một cảnh sinh hoạt đời thường.

Những đoạn phim có bàn tay đạo diễn rõ rệt hơn là cảnh mọi người nhảy nhót, bơi lội tung tăng trước ống kính máy quay. Dần dần, thể loại phim truyện mới ra đời mà trong đó vai trò của người đạo diễn là vô cùng quan trọng. Họ phải sắp xếp các vai diễn, nhân vật, sự chuyển động, thái độ, tiết chế tình cảm của diễn viên...

Đạo diễn Mỹ D.W. Griffith đã tạo ra một bước ngoặt vĩ đại trong lịch sử điện ảnh thế giới với bộ phim *Intolerence* (tạm dịch là *Không khoan dung*) ra mắt công chúng vào năm 1916.

Bộ phim câm kể về bốn câu chuyện riêng biệt nhưng song song biểu trưng cho sự khoan dung của loài người trong bốn giai đoạn của lịch sử thế giới. Phim trải rộng trên khoảng thời gian 2.500 năm, từ thời kì Babylon (năm 539 trước công nguyên) tới nước Mỹ hiện đại.

Lần đầu tiên, khán giả được chứng kiến khả năng tái hiện một không gian vô cùng rộng lớn của điện ảnh, điều mà sân khấu không bao giờ có được. Với nhiều máy quay, cả máy quay được cột vào khinh khí cầu, Griffith đã quay toàn cảnh Babylon rộng lớn. Bộ phim đánh dấu sự lựa chọn chiều sâu và ý nghĩa của sự miêu tả thông qua việc sử dụng máy quay. Đó không đơn thuần là sự khai thác kĩ thuật tạo hình mà là bước tiến của con người trong nhận thức tái hiện thiên nhiên và đời sống.

Danh ngôn nghề đạo diễn

Bằng những gì còn lại cuộc đời tôi, tôi phải tìm ra điều tốt và ý nghĩa cho cuộc sống.

Đạo diễn Oliver Stone

Trong mắt tôi, tác phẩm hoàn hảo nhất không có cái giá trị mà nó cần có đối với đa số những ai theo chủ nghĩa duy mĩ. Tôi quan tâm đến hành động chứ không phải kết quả. Còn tôi chỉ đạt được kết quả bởi mồ hôi của lao động và những ngày dài nghiền ngẫm.

Đạo diễn Orson Welles

Tôi cố gắng phá vỡ những công thức điện ảnh truyền thống. Tôi thấy mệt với hai công thức đã trở thành quá phổ biến: bi kịch pha hài kịch, và hài kịch pha với bi kịch. Tôi đã làm phim mà không chiều lòng bất cứ ai, bởi bất cứ thứ gì và trong bất cứ lúc nào.

Đạo diễn Ernst Lubitsch

Tôi không nghĩ có một lý do nào đó để làm phim nếu như bạn không được làm theo cách mà bạn muốn.

Đạo diễn David Lynch

Tôi mê đắm điện ảnh và thường nói đùa với bạn bè rằng: "Điện ảnh là một con thuyền đạo tặc, đã bước chân lên rồi là không thể xuống được".

Đạo diễn Trương Nghệ Mưu

MỘT SỐ TÊN TUỔI ĐẠO DIỄN LỚN

Việt Nam:

Lê Mộng Hoàng, Lê Dân, Đặng Nhật Minh, Hồng Sến, Hải Ninh, Lưu Trọng Ninh, Nguyễn Thanh Vân, Phạm Nhuệ Giang, Lê Hoàng, Nguyễn Quang Dũng, Ngô Quang Hải...

Thế giới:

Những đạo diễn tiên phong: D.W. Griffith, Sergei Eisenstein, F.W. Murnau, Erich von Stroheim, Buster Keaton...

Những đạo diễn kinh điển: Alfred Hitchcock, Orson Welles, Billy Wilder, Ingmar Bergman, Federico Fellini, Akira Kurosawa, Francois Truffaut, John Huston, John Ford, Fritz Lang, David Lean, Howard Hawks, Jean Renoir, John Cassavetes, Preston Sturges, Elia Kazan, Vittorio De Sica, Sergio Leone, Ernst Lubitsch, Frank Capra, Sam Peckinpah, Nicholas Ray, George Cukor, Vincente Minnelli...

Những đạo diễn lớn đương thời: Martin Scorsese, Stanley Kubrick, Woody Allen, Robert Altman, Francis Ford Coppola, Roman Polanski, Peter Weir, Steven Spielberg, David Lynch, Jean-Luc Godard, Terry Gilliam, Bernardo Bertolucci, 13) Joel and Ethan Coen (1954-) (1957-), 14) David Cronenberg, John Sayles, Oliver Stone, Spike Lee, Milos Forman, Tim Burton, Krzystof Kieslowski, Peter Greenaway, Ridley Scott, James Ivory...

GÓC CHIA SẺ

Với cuốn cẩm nang nho nhỏ này trong tay, các bạn đã hiểu rõ hơn về một nghề nghiệp hấp dẫn trong xã hội. Có thể bạn sẽ dừng chân ở đây, cũng có thể bạn quyết định dời sang "toa tàu" khác. Nếu bạn còn lưỡng lự và cần những chỉ dẫn hay những thông tin chi tiết hơn, hãy liên hệ với chúng tôi. **Tủ sách hướng nghiệp - Nhất nghệ tinh** luôn mở rộng chào đón và sẵn sàng giải đáp thắc mắc của các bạn.

Đặc biệt, mỗi câu hỏi của các bạn là tư liệu quý báu, giúp những người tham gia xây dựng tủ sách, cải tiến, nâng cấp để tủ sách ngày càng hấp dẫn, thiết thực và hiệu quả hơn. Vì vậy, chúng tôi cũng rất mong nhận được ý kiến đóng góp, chia sẻ của quý vị phụ huynh, các thầy cô giáo và những ai quan tâm đến công tác hướng nghiệp cho thế hệ trẻ - tương lai của đất nước.

Xin liên hệ theo địa chỉ:

Tủ sách hướng nghiệp - Nhất nghệ tinh

Nhà xuất bản Kim Đồng, 55 Quang Trung, Hà Nội.

Email: kimdong@hn.vnn.vn

Nếu bạn viết thư, hãy gửi kèm phong bì ghi rõ địa chỉ của bạn nhé. Chúng tôi sẽ dùng nó để chuyển câu trả lời đến với bạn.

CHUYÊN GIA KHUYÊN BẠN

Nhằm giúp các bạn tìm được cho mình một phương pháp hợp lý trong việc tiếp cận và lựa chọn nghề nghiệp, Góc chia sẻ sẽ liên tục giới thiệu tới bạn những lời khuyên của các chuyên gia tư vấn hướng nghiệp hàng đầu thế giới.

Làm thế nào để thành công trong năm học lớp 12?

Bạn đã là học sinh lớp 12? Những áp lực của năm học cuối cấp đang đè nặng lên bạn? Làm thế nào để "sống sót" qua khoảng thời gian trọng đại này? Dưới đây là ý kiến của các chuyên gia hướng nghiệp:

Bạn là ở đâu trong các nhóm sau?

GS. Michael Carr-Gregg (Australia) là một nhà tâm lý vị thành niên nổi tiếng và có rất nhiều kinh nghiệm trong công tác hướng nghiệp. Trong cuốn sách "Sống sót qua năm lớp 12 - Cẩm nang dành cho học sinh và các bậc phụ huynh", Michael Carr-Gregg đã chia học sinh năm cuối cấp thành 4 dạng:

- **Những nhà hoạch định tài ba:** là những bạn biết rõ điều mình muốn làm. Một số bạn trẻ, do những trải nghiệm đầu đời và ảnh hưởng tích cực từ phía cha mẹ, đã sớm phát triển một sở thích cháy bỏng và ham muốn theo đuổi một nghề nghiệp đặc biệt. Từ khi còn nhỏ họ đã bắt đầu xác định những thứ mình cần phải làm như những khóa học hay bằng cấp nào là cần thiết và dành nhiều thời gian để tìm hiểu về lĩnh vực đó, thu thập kinh nghiệm làm việc.

- **Thế hệ lặp lại:** những người chịu áp lực phải làm những việc mà cha mẹ cho là thích đáng. Họ không chắc chắn con đường họ muốn theo đuổi nhưng cha mẹ họ nghĩ rằng mình biết điều gì là tốt nhất cho bọn trẻ. Các bậc cha mẹ quyết định đứa con trai hay con gái của mình nên trở thành một luật sư, bác sĩ, thợ sửa ống nước hay bất kì thứ gì. Những bạn trẻ này cảm thấy gánh nặng to lớn của những kì vọng như vậy đè lên vai và cảm thấy phải có bổn phận nghe theo những yêu cầu của cha mẹ. Năm học cuối cùng của họ là cố gắng thực hiện kì vọng của người khác.

- **Những người mông lung:** những người không biết chút nào về việc họ muốn làm và cảm thấy tối tệ với điều đó. Những bạn trẻ này luôn thấy năm cuối cấp chỉ toàn khó khăn và chả có gì thú

vị, phải đối mặt mỗi ngày trôi qua trong một lăng kính vạn hoa đầy ắp sự hỗn loạn và tuyệt vọng.

- **Nhóm trì hoãn:** những người không biết mình cần làm gì và vẫn thấy thoải mái với điều đó. Theo họ, mỗi người vào đời theo một con đường riêng, và không biết chính xác bạn muốn làm cái gì thì cũng dễ chịu thôi. Họ thường để thời gian cho tự nhiên lấn lướt.

Vậy giải pháp là gì?

Sau 12 năm trên ghế nhà trường, viễn cảnh phải bước chân vào đời có thể trở thành một mối e ngại với nhiều học sinh cuối cấp. Bạn nên nghĩ về điều bạn thực sự muốn làm trước khi đưa ra bất kì quyết định chắc chắn nào. Mỗi người đều là độc nhất: điều một người xác định được ngay từ năm 19 tuổi có thể một vài người khác mất cả chục năm để nhận ra. Trường đại học, cao đẳng, trung cấp hay trường dạy nghề..., tất cả là do sự lựa chọn của bạn.

10 chìa khóa mở cánh cửa thành công lớp 12

1. Xác lập mục tiêu rõ ràng, thiết lập một lịch trình - đặt riêng ra khoảng thời gian mỗi ngày để học bài, ôn tập và gắn chặt với nó. Lập thời gian biểu để bạn có thể lên kế hoạch bao quát toàn bộ các môn học một cách có tổ chức, phân phối thời gian hợp lý cho từng môn mà không bị quá tải.

2. Không học quá khuya hay triền miên. Cứ khoảng một tiếng, bạn nên dành cho mình 15 phút nghỉ giải lao.

3. Tự chăm sóc bản thân: ăn uống đúng cách, ngủ đủ mỗi đêm. Luyện tập cơ thể thường xuyên khiến bạn thấy thoải mái, kích thích năng lượng và giúp bạn thư giãn. Vì vậy hãy cố giữ các hoạt động thể thao thường xuyên hay chí ít tập vài bài tập cơ bản. Giấc ngủ là một trong những trợ thủ đắc lực nhất cho học tập (hãy thử ghé thăm trang web www.thesleepsite.com/hygiene2.html)

4. Tìm ra cách học tập hiệu quả nhất của riêng mình bởi mỗi người một khác! (Hãy ghé thăm các trang web: www.engr.ncsu.edu/learningstyles/ilsweb.html;

www.howtolearn.com/lsinventory_student.html; ub-counseling.buffalo.edu/stressprocrast.shtml; www.beyondblue.org.au/

Trắc nghiệm quản lí thời gian:

www.ucc.vt.edu/stdysk/TMInteractive.html)

5. Có sự đa dạng trong chương trình học tập: học những môn học khác nhau mỗi ngày, làm các dạng bài và ôn tập khác nhau trong mỗi phần học.

6. Tránh mất tập trung. Có đầy đủ những dụng cụ tư liệu học tập cần thiết trước khi bắt đầu học để giảm thiểu sự xao lãng.

7. Tự kiểm tra những gì vừa học. Nhờ cha mẹ, anh chị em, bạn bè... hỏi những gì bạn vừa học được.

8. Đừng quá lo âu khi đến giờ thi, nhớ rằng đó là cơ hội để thể hiện cao nhất khả năng của bạn. Hãy hỏi thày cô giáo để được chỉ dẫn thêm.

9. Chủ động lên kế hoạch và trao đổi xem cha mẹ bạn có thể giúp bạn cùng vượt qua năm cuối cấp như thế nào.

10. Tự thưởng cho bản thân. Hãy xem chương trình truyền hình mà bạn thích, dành thời gian đi dạo với bạn bè hay vào công viên chơi thể thao.

KHUYẾN CÁO

Nhân sâm (hay bất kỳ thảo dược bổi bổ nào khác) chỉ nên được sử dụng với hướng dẫn của bác sĩ. Tránh xa các loại đồ uống tăng lực trước khi học bài hay kiểm tra - chúng chỉ đem đến gas và khiến bạn bồn chồn căng thẳng. "Bộ não khỏe" không tự nhiên mà có trong những năm cuối cùng ở trường học. Bạn cần phải biết đầu tư để có được nó!

Và nhớ rằng:

Đôi khi chúng ta xây dựng nên quá nhiều sự thái quá về năm học cuối cấp trong khi ta cần phải đặt nó vào bối cảnh của nhiều yếu tố khác nữa. Năm lớp 12 là những năm tháng quan trọng trong đời, nhưng không phải là quan trọng nhất. Đó chỉ là một bước trong

sự nghiệp học tập và mặt trời, mặt trăng cùng các vì sao cũng chẳng vì thế mà quay mòng mòng quanh những thứ xảy ra ở giai đoạn đó. Các bạn học sinh cần phải chuyên chú tập trung, kỉ luật và làm việc chăm chỉ nhưng cũng nên hiểu rằng họ vẫn là một phần trong tập thể, không nên tự biến mình thành một kiểu thày tu từ bỏ những bổn phận trách nhiệm thường nhật của mình.

Cuối cùng:

CHÚC CÁC BẠN MAY MẮN!!!

9 gợi ý với các bậc cha mẹ

1. Cha mẹ không thể học thay cho con.

2. La rầy và chê bai của cha mẹ là nhân tố lớn gây stress cho các em học sinh.

3. Không nhắc nhở con cái rằng cả cuộc đời chúng phụ thuộc vào những năm học này.

4. Không nên nhắc nhiều và quá cặn kẽ với con cái về những thâm hụt tài chính cha mẹ đã bỏ ra cho việc học của các em. Không nói về điểm số xuất sắc mà cha mẹ hay anh chị các em đã đạt được.

5. Trao đổi thẳng thắn với các em về điều cha mẹ kỳ vọng và thực sự lắng nghe các em.

6. Hỏi xem cha mẹ có thể giúp được gì (nhưng đừng quá thường xuyên).

7. Tổ chức kỷ niệm việc qua năm học lớp 12 cho con mình trước khi kết quả thi tới.

8. Thành công thực sự không nhất thiết là phải giành được một chỗ trong trường đại học.

9. Giúp các em giữ thăng bằng và tổ chức tốt.